

HET WOORD VAN DE WEEK

ORGAAN VAN DE HUMANISTISCHE LUISTERKRING

Administratie Humanistische Luisterkring, Oudegracht 152, Utrecht. Tel. (030) 10163
Postgiro 58. Abonnementsprijs f 5,50 per jaar. Buitenland f 7,- per jaar, voor
België f 6,-. Losse nummers f 0,30. Verschijnt wekelijks.

GEEF ONS DE MIDDELEN

Een kleine 14.000 leden telt het Humanistisch Verbond. Een duizendtal sympathisanten steunen moreel en financieel het werk van het Verbond. En rekent men de personen, die rechtstreeks of indirect in of bij een humanistische organisatie betrokken zijn, dan is het getal van 40.000 niet te hoog geschat. Toch is dat op een bevolking, waarvan 17 % zich buitenkerkelijk noemt, een klein getal. Nu heb ik wel eens een schatting gehoord over het aantal mensen, dat min of meer geregeld naar de uitzendingen in deze rubriek luistert en dat zou dan enige honderdduizenden zijn. Nu zou ik allerm minst willen beweren, dat al deze luisteraars sympathie hebben voor het humanisme, maar ik mag misschien voorzichtig schatten, dat van hen een honderdduizend wel sympathie hebben voor het humanisme, sympathie naast kritiek. Ja, zoveel kritiek, dat zij er niet toe zijn gekomen om lid te worden. En tot dezen wil ik mij in het bijzonder richten.

Het is ons, leden van het Verbond, goed bekend welke bezwaren, drempels, aarzelingen en weerstanden er zijn bij buitenkerkelijken om lid te worden. In willekeurige volgorde noem ik een aantal groepen en hun bezwaren. Daar is dan eerst de groep van hen, die noch een kerk bezoeken, die niet godsdienstig zijn, maar die het humanisme, zoals het zich uit in het Verbond kaal, dor, bloedeloos en rationalistisch vinden. Zij missen gevoel, warmte, religie. Zij menen dat het hart, ten koste van het hoofd, te kort komt. Dat is het; ik zie ze knikken. Als men deze mensen zou vragen hoe zij staan ten aanzien van de geestelijke verzorging voor buitenkerkelijken, hoe zij denken over de honderden, die aan hen, die daar behoefte aan gevoelen, geestelijke steun trachten te bieden, zou het antwoord waarschijnlijk zijn, dat zij dit werk van het Verbond goed vinden en nodig. Dat wilde ik constateren.

„Kijk eens waarde Bonger,” zei mij laatst een kennis. „Ik ga wel eens naar jullie bijeenkomsten en ik luister dikwijls naar jullie zondagmorgenpreekjes, en wat mij in beiden tegenaan staat is het dierbare, religieuze, het zwijmelen, het steeds maar weer praten over die normen en die waarden over de mens, die eigenlijk

toch zo goed is als je hem maar enz. enz. Als het humanisme strijdbaar, feller, rationalistischer was, zou ik lid worden, maar nu voel ik mij er niet thuis. En dan, er zijn te veel vrouwen, oudere vrouwen op de bijeenkomsten en dan weet je het wel”.

Ik zie ze al knikken. Toen ik hem vroeg hoe hij dacht over het praktisch humanisme, het werk in ziekenhuizen, in gevangenissen b.v. werd deze man bijna geestdriftig. Dat is een mooi stuk werk. Het had al veel te lang geduurd, dat alleen de pastoor en de dominee toegang hadden tot die inrichtingen. En dat wilde ik vaststellen.

Dan zijn er tallozen, buitenkerkelijken, die zich best humanist willen noemen, maar die het Verbond te links, te rood vinden. Waar blijft de vrijheid van het individu, waar blijft de verantwoordelijkheid als alles door de staat geregeld wordt? Humanisten waren toch geleerden, behorend tot een elite, het humanisme is toch individualistisch, kan toch nooit een massabeweging zijn? „Zal ik u eens zeggen hoe ik het Humanistisch Verbond zie?” zei mij een dame, met wie ik over deze aangelegenheden correspondeerde. „Het is de kerk van de P.v.d.A. en ik kan mij daarin niet thuis voelen”. Ik weet nog wel, dat ik deze dame schreef, dat zij dan juist lid zou moeten worden, om het Verbond voor eenzijdigheid te behoeden, maar of dat uitwerking heeft gehad weet ik niet. Op mijn vraag of zij niet meende, dat het verantwoordelijkheidsgevoel voor de medemens meebracht, dat geestelijke steun gegeven moest worden, waar die nodig was, antwoordde zij volmondig bevestigend en dat wilde ik vaststellen. En dan is er de groep van leden van de P.v.d.A. en van de P.S.P. Ja, dat het Verbond er is, vinden zij wel goed en ook wel nodig, maar is dat nu wel het eerste nodig? In de activiteiten voor de partij beleven zij humanistische idealen, meer gerechtigheid, strijd voor een menswaardig bestaan, nu vooral in de onontwikkelde gebieden en wat zij missen in het Verbond is het geloof aan een toekomstige samenleving, gezuiverd van velerlei smetten. Zoals een oude S.D.A.P.-er het tegen mij uitdrukte: „Een levensbeschouwelijke organisatie, waar ik lid van zou moeten zijn naast liberalen, naast deze con-

een lezing voor de vara-microfoon van zondag 28 maart 1965

servatieve mensen, die deugt niet voor mij, daar is iets mis". Maar toen ik hem vroeg of hij het toejuichte, dat zijn zoon, in dienst, zich nu kon wenden tot een humanistisch geestelijk raadsman in plaats van menonwaardige karweitjes te moeten doen, zei hij volmondig ja. En dat wilde ik nu constateren. Maar de Pacifistische socialist vond dat maar een moeilijke en bedenkelijke zaak, dat het Verbond naast de aalmoezenier en de legerpredikant een taak in het leger is begonnen. „Mag ik je eens iets voorspellen", zei een P.S.P.-lid tegen mij. „Het Verbond is te voorzichtig, is te diplomatiek, spaart alle geiten en kolen. Jullie zijn waarachtig nog bevreesder voor de grote problemen dan de grote kerk. Die durven tenminste. Als het Humanistisch Verbond nu eens radicaal neen zei tegen alle bewapening, dan zou ik meteen lid worden en duizenden met mij, dan hadden wij iets om houvast te bieden, dan begrepen jullie waar de knelpunten liggen".

Toen ik deze man vroeg, wat hij dacht van de geestelijke verzorging — dan wel niet in het leger, maar in de arbeiderskampen en in de bureaus voor levens- en gezinsmoeilijkheden, was zijn antwoord, dat hij daar niets tegen had en dat hij daarin geheel achter ons stond. En dat wilde ik vaststellen.

Er zijn talloze jongeren, niet kerkelijk en niet godsdienstig, die er niet aan denken om zich, hoe dan ook, aan te sluiten bij het Humanistisch Verbond. Wat hun tegenstaat in de publicaties en de inleidingen, in de radiopraatjes en bij de bezinningsbijeenkomsten is de stelligheid der beweringen, de geslotenheid van het humanisme, de neiging om tot humanistische dogma's te komen. Ze weten het allemaal zo goed. Dat is de kern van hun kritiek. Dat echter het Verbond zoveel werk verricht in de sectie van de geestelijke verzorging ondervindt bij hen geen kritiek, integendeel. En daar gaat het mij om. Zo doorgaand zou ik nog talrijke bezwaren van velerlei mensen en groepen kunnen opsommen, maar dit is, dunkt me al voldoende. U kent wellicht het verhaal van de Turkse Uilenpiegel, die op een gegeven moment aan het rechtspreken was gegaan. Toen hij de eerste partij had aangehoord, zei hij: „Jullie hebben gelijk" en toen hij de tegenpartij had aangehoord zei hij: „Jullie hebben gelijk". Toen een omstander opmerkte, dat dat toch niet mogelijk was, zei hij: „Jij hebt ook gelijk". Voor mij zijn al die bezwaren van verschillende aard een sterke aanwijzing, dat de lijn van het Verbond toch niet zo verkeerd is geweest, in die bijna twintig jaar van het bestaan, want als de lijn was gevolgd waarbij één groepering geheel bevredigd was, dan zou het Verbond een typische sekte zijn geworden van eenzijdigen, die zuiver wilden blijven en

lijst van boeken en brochures

verkrijgbaar bij

**humanistisch
verbond**

oudegracht 152

utrecht

telefoon 030-10163

postgiro 30.49.60

Op aanvraag gratis verkrijgbaar

Oudegracht 152 — Utrecht

die het goed vonden, dat het een kleine groep bleef. De sekte wil niet algemeen worden. En hoe jammer en teleurstellend het is, dat bij zovelen zulke betrekkelijke geringe bezwaren overheersen, het Verbond groeit langzaam maar gestadig en het merendeel van de leden is er van overtuigd, dat hun humanistische overtuiging met zich mee brengt, dat niet ieder het altijd krijgt, zoals hij het hebben wil, dus dat men verdraagzaam moet zijn, ook in eigen kring en ten tweede, dat het Verbond voor grote taken staat, die zo groot en zo belangrijk zijn, dat het een ondergeschikte zaak is of dit of dat overheerst waarbij de heer A of mejuffrouw B zich moeilijk kan aanpassen. Het is nu eenmaal zo, dat het Humanistisch Verbond met veel te weinig mensen veel te veel taken moet vervullen. Niet taken die het Verbond zoekt, maar die op zijn weg komen

**GIRO
6168**

**Stichting Steunfonds
Praktisch Humanisme**
te Amersfoort, Curaçolaan 16 c

en die het niet kan laten liggen zonder ernstig te kort te schieten. Daarbij zouden tallozen, die het Verbond nodig heeft, niet in de eerste plaats moeten denken aan de vraag wat kan het Verbond mij bieden, maar wel wat kan ik het Verbond bieden, om de waarden waarvoor het staat te verdiepen en uit te dragen. Maar goed, u heeft overwegende bezwaren en die worden gerespecteerd, want de individuele vrijheid is een basispunt van het humanisme. Alle bezwaren dragende groepen zijn het er echter over eens, dat het werk van het praktisch humanisme, het geestelijke steun verlenen aan hen, die daarom vragen, goed en nuttig werk is en als u dat meent, dan kunt u van uw humanistische gezindheid blijk geven, door ons te steunen, om dit werk mogelijk te maken en uit te breiden, want het werk is beperkt omdat wij de middelen niet in voldoende mate hebben om aan alle aanvragen te voldoen. Door een gebrek aan het domme en beroerde geld moeten wij tallozen in de steek laten, die anders gesteund zouden kunnen worden. Wij kunnen niet overgaan tot het be-

noemen van meer beroepskrachten, die zo bitter nodig zijn, omdat de middelen ontbreken. Het is ongelofelijk hoevelen in hun vrije tijd, na een vermoeiende dagtaak, alles geven om medemens, wie het niet voor de wind gedaan is, te helpen. Zij doen dat graag, zij klagen niet, maar er wordt teveel geleverd van hen. Aan het menselijk kunnen zijn grenzen, al kent de wil die niet.

Deze maand bedelen wij voor het Steunfonds Praktisch Humanisme, een fonds dat uitsluitend gebruikt wordt voor alle activiteiten, die op dit gebied liggen. Maakt u, door uw bijdrage, gestort op giro 6168 van het Steunfonds Praktisch Humanisme in Amersfoort of door een postwissel of door geld in een aangezekende brief, het ons mogelijk om datgene te doen, wat de meest vanzelfsprekende menselijke plicht is; de medemens in nood te helpen. Geeft u ons de middelen om deze taak te volvoeren, dat is toch niet te veel gevraagd. Ik dank u voor uw aandacht en voor uw bijdrage.

H. BONGER

VAKANTIE 1965

De buitenwerkcommissie van het Humanistisch Verbond heeft de volgende vakantieplannen:

Kinderkamp 10—12 jaar

Ook dit jaar weer in Elspeet in huize „De Korenbloem” en wel van 17—24 juli a.s.

De leiding berust bij: C. J. Oortgijsen en mej. J. van Praag.

De prijs — inclusief f 2,— zakgeld — bedraagt f 60,— per week.

Aanmelding hiervoor bij: mej. Judith van Praag, Pr. Mariannelaan 195, Voorburg, Z.H. Tel.: (070)-98 72 40.

Tentenkampen 13—15 jaar

Voor jongeren van 13—15 jaar zijn er 3 tentenkampen (max. 24 deelnemers per kamp). De prijs hiervoor bedraagt f 65,— per persoon per 10 dagen.

De plaats voor deze kampen is evenals het vorig jaar op Schouwen (Burgh bij Haamstede). Het eerste kamp wordt gehouden van 20 juli—30 juli en staat onder leiding van de heer en mevrouw J. Weggelaar, Erasmusgracht 23-III, Amsterdam, tel. (020)-8 39 19, waar men zich ook moet aanmelden.

Het 2e tentenkamp wordt gehouden van 30 juli—10 augustus.

Adres van leiding en aanmelding: de heer A. Chrispijn, Jonckerfransstraat 119, Rotterdam-1, tel. (010)-12 78 27.

Het 3e tentenkamp tenslotte is van 10—20 augustus.

Hiervoor moet men zich aanmelden bij de heer N. Kats, Troelstraweg 276, Dordrecht, tel. (01850)-57 28.

Trektochten Denemarken 16—18 jaar

Er zijn dit jaar 2 trektochten per fiets en per tent naar Denemarken. Duur 14 dagen.

De eerste tocht begint op 15 juli en duurt tot 29 juli.

Leiding: de heer W. Burgerhout, Bilderdijklaan 19, Soest-Zuid, tel. (02955)-37 13, bij wie men zich moet aanmelden.

De tweede tocht is van 5 augustus tot 19 augustus.

De leiding berust hier bij de heer M. J. Touthoofd, Buys Ballotsraat 37, Den Haag, tel. (070)-39 82 47, en dit is tevens het aanmeldingsadres.

De prijs van deze trektochten bedraagt f 85,— voor 14 dagen. Daarbij komt echter nog de treinreis van Holland naar Denemarken (Flensburg). Een retour Utrecht—Flensburg bijv. kost f 85,40.

Nadere inlichtingen worden verstrekt door bovengenoemde adressen.

Giro-overschrijvingen graag op postrekening nummer 30 49 60 t.n.v. Humanistisch Verbond, Utrecht, met duidelijke vermelding waarvoor de betaling bestemd is.

lezingen voor de radio

zo. 4 april VARA 9.45 uur: G. Stuijveling: „Uit humanistisch oogpunt”.

di. 6 april AVRO 15.45 uur: J. C. Brandt Corstius: „De openbare school”.

zo. 11 april VARA 9.45 uur: J. P. van Praag: Congres '65: „Op zoek naar onszelf”.

di. 13 april VARA: televisie-uitzending (aanvangstijd: zie programmabladen).

LENTE

Het ziet er droevig uit dit jaar. Ik zal waarschijnlijk in de komende maanden enkele jaren ouder worden en dat is voor een persoon van gevorderde leeftijd een somber perspectief.

As de lente begint word ik altijd plotseling verscheidene jaren jonger. Indien ik in werkelijkheid X jaren tel (het juiste getal interesseert u niet, gaat u ook niets aan en doet trouwens in het geheel niet ter zake), indien ik X jaren tel, word ik in de lente altijd X—5 jaar en soms X—8 of zelfs X—10 jaar. Dat is een aanmerkelijke verjonging die zeer welkom is en met het toenemen der jaren steeds welkomer wordt. Ik ga dan weer ineens recht op lopen met de schouders achteruit en het hoofd omhoog.

Door een tegennatuurlijke levenswijze, door het tientallen jaren lang dragen van tassen met veelal overbodige papieren en door het in een verdraaide houding woordjes zitten opschrijven, heeft mijn ruggegraat een menigte bochten verkregen die men in een anatomische atlas zelden aantreft. In het dagelijks leven bezorgt mij dat geen ongemakken, tenminste niet al te veel. Het gebeurt mij zelden, dat ik op mijn eigen rug tracht te kijken en de familie is er allang aan gewoon. Maar bij het aankopen van kledingstukken is het wel eens hinderlijk.

Nog een dezer dagen was ik in een confectiemagazijn om mijn garderobe wat aan te vullen en met het oog op de zomermaanden die wij verwachten, zochten wij een costuum uit, dat bij onze jaren past: vrolijk maar toch niet al te gek. Daarbij geviel het, dat wij (als ik wij schrijf, bedoel ik wij, want het alléén kopen van kledingstukken is mij nog nooit toegestaan en ik ga eigenlijk alleen maar mee als paspop), ik herzeg dat wij geholpen werden door een jong en overduidelijk zeer onervaren verkoper. De knaap nam mij kritisch op en pakte op onze aanwijzing enkele costuums uit de rekken. Hij verzocht mij het colbertjasje uit te trekken, hetgeen ik geredelijk deed, maar ik zag al dadelijk, dat hij met een zeer afkeurende blik naar het kledingstuk keek. Het stuitte hem blijkbaar tegen zijn gevoel, dat ik — heel normaal — in dat jasje enkele voorwerpen meedroeg: een portefeuille met portretten en enkele papieren die wel eens tepas kunnen komen zomede wat kleingeld, omdat je de pakken tegenwoordig om de drommel niet cadeau krijgt, zoals ik wel dra zou ervaren; een zakagenda die voor een persoon met een bezet leven niet al te klein mag zijn; enig rookgerei en lucifers; de doorslagen van een paar pennevruchten die ik gedurende een week pleeg te bewaren voor het geval de originelen zoek raken; een stuk of zes balpennetjes die vaak op het ongelegenste ogenblik zijn uitgeput en nog zo een paar kleinigheden.

De verkoper had mij eerst getaxeerd op maat 52, maar toen hij zijn misprijzend oog op mijn colbert had geslagen, besloot hij op 54 over te gaan. „Meneer heeft nogal wat in zijn zakken, daar moeten wij rekening mee houden, anders komen er hier (toen deed hij een greep naar

mijn tors) valse plooien”.

Zulk soort beweringen houd ik voor onzin. Die plooien komen er immers toch. De ene keer heb ik wat meer copiën in mijn zak dan de andere en met de balpennetjes gaat het ook op en neer. Als ik weer eens aan de pijp ben zijn de zijzakken meer gevuld dan wanneer ik in een nerveuze sigarettenperiode ben. En zelfs als ik in het geheel niets zou meedragen, zou volgens goede maar kritisch aangelegde vrienden en vriendinnen het beste textiel toch weldra als een zak om mijn leden hangen.

De knaap hing mij dus een maat 54, een vrolijk maar niet overdreven grijs pikkeltje, om de leden en begon nogal griezelig over rug, borst en schouders te wrijven. Ik houd daar niet van als het jongemannen betreft. Plotse-ling bleef zijn oog verschrikt gevestigd op mijn hals. „De kraag wijkt”, kreet hij ontzet en inderdaad stond de bovenzijde vrij ver van de nek verwijderd. „Dat komt doordat meneer een nogal ronde rug heeft”, voegde hij er aan toe. Hij begon over die rug te aaien, alsof dat wat zou helpen. Maar wat ik in vele jaren rond heb gemaakt, maakt zo'n jongen niet met enkele vegen weer glad. Vertrouwend deelde hij me mee, dat het te verhelpen was, hij meende de wijkende kraag. Enfin, nadien heb ik nog een stuk of vier vijf jasjes aangepast en steeds weer zei de gevoelloze jongeling, dat meneer zo krom, zo welvend, zo scheef was en zo erg is het nu ook weer niet. Ik vind wel, dat men op de opleidingsscholen voor pakkenverkopers aan dit punt wat meer aandacht dient te wijden.

Nadat wij het magazijn hadden verlaten trachtte ik wat oprechter door het leven te gaan, maar het regende en er woei een kille wind, zodat ik weldra in mijn oude gemakkelijke houding verzakte.

Ik rekende er echter op, dat de lente uitkomst zou brengen. Dan gaan er, zoals ik al zei, vijf à tien jaar af en een veerkrachtige figuur stapt het jonge jaargetijde binnen.

Maar dit jaar was de 21ste maart (die ik gemakshalve altijd voor de lentedag verslijt) zo gemeen koud en nat, dat ik diep in mijn kraag gedoken was. Ik zat enige tijd in een autootje van goede vrienden en toen wij bij een motel uitstapten om enige verfrissingen tot ons te nemen, was ik niet slechts krommer dan ooit, maar ook huiverig en zeer stijf, zodat een persoon de gelagkamer binnenstroomde die X + 10 jaren telde.

En ga nu maar eens na! Terwijl ik normaal verjongd begin om in de loop van het jaar weer bij te komen en tenslotte normaal een jaar ouder de duistere wintermaanden doorscharrel, ben ik dit jaar al met een grote achterstand begonnen. Dat draait er dus op uit, dat ik dit jaar vele jaren ouder zal worden, zonder nochtans de pensioengerechtigde leeftijd te bereiken, want het maakt mijn werkgevers geen zier uit hoe oud en krom ik ben, mits de rechterborstzak maar voldoende doorslagen bevat.

Het is lente geworden, maar wat mij betreft was het maar weer februari. Dan had ik tenminste nog een kansje.

H. H.